

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

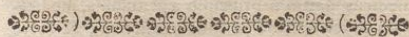
Art. I. An homo purus sit impotens ad satisfaciendum de condigno pro suo
vel alieno peccato mortali, atque adeò ad exhibendam Deo condignam
satisfactionem pro peccatis hominum, necessarium fuerit ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

eum primo ferret auxilium, pronos ad ingrati-
tudinem Ada filios non ignorans. Verè enim ad-
vesperascebat, & inclinata erat jam dies; recesserat
parvulum Sol iustitiæ, ita ut exiguum nimis splendor
ejus aut calor esset in terris. Nam & lux divina
notitiæ parva admodum erat, & abundante ini-
quitate, fervor refrigerat charitatis. Fam non ap-
parebat Angelus, non loquebatur Propheta, ces-
sabant velut desperatione victi, præ nimia utique
duritia hominum & obstinatione.

39. Dico secundo: Conveniens fuit Incarnationis
mysterium non differri usque ad finem mundi,
sed multò ante illum fieri. Ita D. Thomas hic
art. 6. & patet ex suprà dictis: sicut enim pertinuit
ad dignitatem hujus mysterij, ut aliquandiu ex-
pectaretur & prædiceretur; ita & ne tanta esset
ejus dilatio, ut jam & mores hominum essent
omnino corrupti, & fides ejus prorsus amissa,
ac spes quasi desperata, quod contigisset, si us-
que ad finem mundi dilatum esset; quod facile
crederet quicunque corruptionem morum, tam in
lege naturæ, quàm in lege scripta, cum ad fines
suos devenerunt, consideraverit. Unde sicut Sol
in medio planetarum positus est, ut superiores &
inferiores illuminare posset, ita Christus verus
Sol iustitiæ, in medio annorum venire, & mun-
do se manifestare voluit, juxta illud Abacuc 3.
*In medio annorum notum facies, ut secula ante-
riora, per fidem suæ Incarnationis futuræ illumi-
naret. & sequentia per doctrinam evangelicam
ab ejus ore promanatam illustraret, & per Sacra-
menta ab ipso instituta sanctificaret.*

40. Observandum tamen est, quod licet dicatur In-
carnatio facta in medio annorum, non propterea
pyrandum est, esse factam in medio temporis ma-
thematically, ita ut tantum supersit annorum post
illam, quantum præcessit (nam omnino incertus
est ultimus finis mundi, sicut & judicij dies, &
poterit contingere quod plures anni transeant
post Christi adventum, quàm fuerint ante ipsum
vel è contra quod sint pauciores) sed dicitur esse
facta in medio annorum, quia non est facta in
principio, vel in fine temporis; quod enim est
inter duos terminos, dicitur in medio, quamvis
magis distet ab uno termino, quàm ab alio: quâ
ratione etiam dici solet aliquid factum in medio
populi, si non est factum in uno aut alio angulo,
aut tantum coram aliquibus, sed palam apud
plures, quamvis isti non sint medietas populi.

DISPUTATIO IV.

De necessitate Incarnationis.

Ad articulum 2. D. Thomæ.

Licet quidquid est necessarium, sit simul
conveniens, non tamen omne quod est
conveniens, est simul necessarium, sub-
indeque declaratà Incarnationis convenientiâ,
insuper, & consequenter, ejus necessitas ad exhi-
bendam Deo condignam satisfactionem, hic ex-
ponenda est, & celebres difficultates, quæ de
Christi satisfactione hic agitari solent, exactè
sunt discutendæ & explicandæ.

ARTICULVS PRIMVS.

*An homo purus sit impotens ad satisfacien-
dum de condigno pro suo vel alieno peccato
mortali, atque addè ad exhibendâ Deo con-
dignam satisfactionem pro peccatis ho-
minum, necessarium fuerit Deum incar-
nari, seu alienam naturam assumere?*

Titulus clarus est, patet enim primò nos lo-
qui de homine puro, per exclusionem animo-
nis personæ ad Deum, hoc est de homine non
Deo: non verò de homine puro, per exclusio-
nem gratiæ & auxilij supernaturalis, id est in pu-
ris naturalibus constituto. Constat etiam, nos
solum hic agere de satisfactione pro peccato
mortali, sive proprio, sive alieno: purum enim
hominem pro suo peccato veniali de condigno sa-
tisfacere posse, communior Theologorum sen-
tentia est, de qua in Tractatu de penitentia di-
cemus, & ex dicendis in decursu hujus articuli,
manifestè patebit. Tertiò liquet nos hic non lo-
qui de Incarnatione strictè sumpta, seu prout
idem est ac carnis à Verbo assumptio; sed largè
accepta, prout significat assumptionem naturæ
creatæ, sive angelicæ, sive humanæ: potuit enim
Verbum, vel alia Trinitatis persona, absque as-
sumptione carnis satisfacere de condigno pro
peccato humani generis, assumendo scilicet natu-
ram angelicam, vel animam rationalem, abs-
que materia, seu carne, & eâ mediante actus in-
finitè meritorios & satisfactorios elicere. Deni-
que non agimus hic de satisfactione rigorosa, seu
quæ observet omnes leges strictæ & rigorosæ
iustitiæ (hanc enim omnes ferè fatentur à pu-
ro homine exhiberi non posse) sed solum de
condigna & æquali, per quam redditur æquiva-
lens debito: hanc enim posse offerri à puro ho-
mine pro peccato mortali, vel suo, vel saltem
alieno, contendunt aliqui, quos sequentibus con-
clusionibus referemus ac refellemus.

§. I.

*Duplici conclusione, proposita difficultas
resolvitur.*

Dico primò: Pura creatura, quantumcum-
que gratiâ exornata, nequit pro suo pec-
cato mortali condignam exhibere satisfactionem.
Est contra Scotum, Paludanum, Durandum, Ri-
cardum, & alios, quibus aliqui adjungunt Ca-
jetanum, quem tamen ab hac sententia liberat,
& in nostram trahit Aravius in præsentia,
num. 24.

E Hanc conclusionem, aliis rationibus ut fu-
tilibus explosis, probat in primis Vasquez hic
disp. 1. hoc argumento. Illa satisfactio non est per-
fecta & æqualis, quæ non compensat omne debi-
tum, sed unam duntaxat partem, aliâ gratiosè con-
donatâ: Sed satisfactio quam purus homo potest
exhibere pro suo peccato mortali, est hujusmodi:
Ergo non est perfecta & æqualis. Majorem non
probat Vasquez, sed ut manifestam suppo-
nit. Minorem verò ostendit ex eo quod quan-
do homo per contritionem pro suo peccato sa-
tisfacit, Deus gratis ipsi condonavit debitum
quod ex peccato contraxerat, carendi auxilio
quo converteretur, & actum contritionis eli-

eretur: Ergo omnis satisfactio puri hominis pro peccato proprio, partem debiti gratis condonata supponit.

3. Sed hæc ratio quæ sola huic Authori placuit, aliis omnibus Theologis displicet, Tum quia hic non disputatur, utrum purus homo possit ad æqualitatem satisfacere pro pœnis quas meretur propter peccatum, sed an possit satisfacere pro culpa & offensa, ratione cuius debentur pœnæ: illud autem debitum carenti auxilio quod est principium contritionis, est pœna, & non culpa. Tum etiam, quia si de ratione satisfactionis perfectæ pro culpa, esset extinctio omnis debiti, & exclusio omnis pœnæ, sequeretur satisfactionem Christi pro hominum peccatis non fuisse perfectam & condignam, quod est absurdum, ut infra patebit: Sequela probatur: Homo per peccatum non solum contraxit debitum carenti omni auxilio intrinseco, sed etiam extrinseco: Ergo contraxit debitum carenti redemptione, seu actibus satisfactorijs quibus Christus satisfecit: Sed huiusmodi debitum per satisfactionem Christi non fuit extinctum, cum Christus non meruerit suam incarnationem, nec primum actum satisfactorium, nec auxilium datum ad illud: Ergo si ad perfectam satisfactionem pro culpa, necessarium est quod totum debitum per illam contractum extingatur, & omnem pœnam illi debitam excludat, satisfactio Christi pro peccatis hominum perfecta non fuit.

4. Secundo conclusionem istam probat Suarez hic disp. 4. sect. 7. ex eo quod licet peccatum mortale in ratione offensa non sit gravitatis simpliciter infinitæ, habet tamen malitiam superiorem ordinis ad omnem satisfactionem puræ creaturæ possibilem: unde cum res inferioris ordinis, quantumcunque multitudine, perfectione, & intensione crescant, non possint adæquare id quod existit in ordine superiori: v. g. linea quantumvis crescat, nunquam attingit quantitatem superficiæ; animal quantumvis perficiatur, nunquam potest attingere perfectionem Angeli; peccata venialia, quantumcunque crescant in multitudine & gravitate, nunquam pervenire possunt ad malitiam unius peccati mortalis, inde inferit, quod nullius creaturæ satisfactio compensare potest æqualiter offensam peccati mortalis.

5. Sed hæc etiam ratio non videtur efficax: Nam licet offensa contra Deum commissa, sit superioris ordinis ad omnes offensas irrogatas creaturis, non tamen est superioris ordinis, ad omnes actus satisfactorios puræ creaturæ, nisi offensa peccati mortalis sit gravitatis simpliciter infinitæ: Ergo hoc negato, non potest negari quod homo purus possit pro tali offensa satisfacere ad æqualitatem. Consequentia patet, Antecedens probatur. Offensa peccati mortalis non est ordinis divini per essentiam, nec per communicationem divinitatis ut formæ seipsâ dantis gravitatem, aliàs esset infinita simpliciter & entitativè: Ergo solum est ordinis divini objectivè, quatenus terminatur ad Deum, & participativè, seu derivativè, gravitate derivatâ à persona divina, per peccatum offensa: Sed etiam actus charitatis est ordinis divini objectivè, terminatur enim ad Deum; & participativè, cum charitas creata sit effluxus & participatio charitatis divinæ: Ergo nisi offensa peccati mortalis constituitur infinita simpliciter in genere moris, seu gravitatis & malitiæ simpliciter infinitæ, non erit superioris

A ordinis ad omnes actus satisfactorios puræ creaturæ.

Respondet, hac quidem ratione convinci actum charitatis & odium Dei v. g. comparatione factâ secundum rationes specificas, ejusdem ordinis esse, quia utrumque ad Deum ut objectum terminatur, non tamen probari esse ejusdem ordinis, si comparentur in ratione satisfactionis & offensa; nam sub hac consideratione valor satisfactorius actui charitatis conveniens, non à Deo cui fit satisfactio, sed à creatura satisfaciente sumitur; gravitas autem offensa sumitur à Deo, cui irrogatur injuria, ac proinde actus charitatis, ut satisfactorius, comparatus cum odio Dei, ut habet rationem offensa, est ordinis inferioris.

Verum hæc solutio & doctrina, in qua tota probabilitas oppositæ sententiæ consistit, facile convelli potest. In primis enim valor satisfactorius non solum sumitur à persona satisfaciente, sed etiam ab objecto & alijs circumstantijs concurrentibus ad actum: sicut gravitas offensa, non solum à persona læsa, sed etiam ab objecto, & circumstantijs ad actum peccati concurrentibus desumitur: At licet persona actum charitatis eliciens non sit ordinis divini, objectum tamen illius ordinis divini est: Ergo valor satisfactorius, ex objecto actui charitatis conveniens, est ordinis divini, & per consequens in eodem ordine cum gravitate offensa, desumptâ ex persona offensa.

Deinde, Etsi persona creata actum charitatis eliciens, secundum se considerata, sit ordinis inferioris ad offensam; tamen ut exornata gratiâ sanctificante, ordinis divini est, & consequenter in eodem ordine cum offensa: Ergo non solum valor satisfactorius, conveniens actui charitatis ex objecto, sed etiam valor illi competens ex persona satisfaciente, est ejusdem ordinis cum gravitate offensa, sumpta ex persona offensa.

Dices, quod ut valor personalis satisfactorius, & gravitas offensa sint intra eundem ordinem, requiritur quod persona satisfaciens sit ejusdem ordinis cum persona offensa; unde quia pura creatura, etiam ad dona gratiæ elevata, non est ejusdem ordinis cum Deo per peccatum offenso, nullius puræ creaturæ satisfactio potest esse ejusdem ordinis cum offensa divina.

Sed contra, Ad satisfactionem æqualem non est necessaria æqualitas satisfaciens cum persona offensa, sed sufficit æqualitas satisfactionis cum offensa seu injuria illata, aliàs pro peccato veniali non posset creatura satisfacere condignè, quod est contra communiorum Theologorum sententiam: Ergo nec requiritur quod persona satisfaciens sit ejusdem ordinis cum persona offensa, sed sufficit quod ejusdem ordinis sit cum offensa seu injuria illata: At licet homo sanctificante gratiâ exornatus, non sit ejusdem ordinis cum Deo offenso, est tamen ejusdem ordinis cum offensa Deo irrogata: Ergo dari potest valor satisfactorius qui sit ejusdem ordinis cum gravitate offensa.

Confirmatur & urgetur ampliùs: Valor satisfactorius personalis actus charitatis, est ordinis divini participativè, etsi non per essentiam: Sed gravitas offensa, ut supra dicebamus, non est ordinis divini per essentiam, sed tantum derivativè: Ergo valor personalis actus charitatis, est ejusdem ordinis cum gravitate offensa.

Denique falsum est quod ait Suarez, nimirum rem inferioris ordinis, quantumcunque multiplicetur, vel intendatur, non posse adæquare perfectionem aut valorem ordinis superioris: Nam licet hoc verum sit in physicis, in moralibus tamen falsum est: etsi enim argentum, quantumcunque multiplicatum, nunquam adæquet perfectionem physicam auri; tamen in morali estimatione illi æquivalere, imò aliquando præponderat; plus enim valent decem libræ argenti, quàm uncia auri. Idem aliis exemplis declarabitur articulo sequenti. Hac ergo ratione Suariz prætermisâ.

Probatur primò nostra conclusio ratione fundamentalis, desumptâ ex infinitate offensæ peccati mortalis, & finitate valoris satisfactorij cuiusvis puræ creaturæ, quæ potest sic proponi. Satisfactio condigna adæquare debet cum gravitate offensæ: At nullus actus hominis puri, quâcumque gratiâ exornati, suo valore adæquare potest gravitatem offensæ seu injuriæ Deo per peccatum mortale irrogatæ: Ergo nulla pura creatura potest condignam pro mortali offensa offerre satisfactionem. Major patet, Minor, in qua est difficultas, probatur. Satisfactio cuiuscunque creaturæ est valoris & æstimabilitatis finitæ: At offensæ gravitas infinita est: Ergo nullius puræ creaturæ satisfactio adæquare potest gravitatem offensæ. Major est certa, Minor verò fusè à nobis offensa est in Tractatu de peccatis, disp. 9. art. 6. ubi hanc celebrem quæstionem de malitia infinita peccati mortalis, in ratione offensæ fusè pertractavimus, & ostendimus, peccatum mortale, in ratione offensæ, desumere malitiam intrinsecè in genere moris infinitam, ex infinita maiestate & dignitate personæ divinæ cui irrogatur; sicut ex infinita dignitate personæ satisfaciens, actus satisfactorius valorem satisfactorium infinitum simpliciter in genere moris desumit; quemadmodum enim persona satisfaciens est satisfactionis subiectum, ideoque si sit infinitæ dignitatis, infinitum valorem, illi communicat, ut infra de satisfactione Christi dicemus: ita persona per peccatum offensa, est morale subiectum offensæ, ut patet ex communi modo loquendi; non enim offendens, sed persona offensa, dicitur injuriam pati & recipere, & ex vulgari illo proloquio: *Honor est in honorante, injuria autem in persona injuriata*: quare si talis persona sit infinitæ dignitatis, ut est Deus per peccatum mortale offensus, influet moraliter in offensam seu injuriam ipsi irrogatam, gravitatem & malitiam in genere moris simpliciter infinitam. Unde S. Thomas in 2. dist. 42. quæst. 1. art. 5. in corp. hæc habet: *Dicendum quod ratio quare ad eternam pœnam obligat peccatum, sumitur ex tribus: primò ex parte ejus in quem peccatur, qui est infinitè magnus, scilicet Deus, unde & offensa illius infinita pœna digna est; quia quanto est dignior in quem peccatur, tanto peccatum magis punitur*. Et in resp. ad 2. Dicendum (inquit) quod ex hoc quod contra infinitum peccas, debetur tibi pœna infinita. Quibus verbis S. Doctor apertè declarat, effectum mortalem infinitum, nempe debitum pœnæ infinitæ in peccato mortali contineri, quod non esset verum, si illud in ratione offensæ malitiam tantum finitam contineret; effectus enim moraliter infinitus, non potest contineri in causa finita moraliter: Ergo juxta doctrinam D. Thomæ, dicendum est, peccatum morta-

le, in ratione offensæ, continere malitiam in genere moris simpliciter infinitam, subindeque a nulla pura creatura ad æqualitatem compensabilem.

Probatur secundo conclusio ratione probante specialiter, hominem non posse satisfacere ad æqualitatem pro peccato mortali proprio, seu ab ipso satisfaciente commissio. Pœnitentia non est vera & stricta justitia, sed duntaxat pars potentialis illius, ut ostendimus in Tractatu de pœnitentia: At pœnitentia non deficit à ratione strictæ & veræ justitiæ, propter defectum stricti debiti, ut patet: Ergo solum, propter inæqualitatem satisfactionis quam pœnitens Deo exhibet pro peccatis propriis, & impotentiam offendendi Deo pro illis æqualem & condignam satisfactionem. Sicut religio non deficit à ratione strictæ justitiæ, & constituitur pars potentialis illius, ob carentiam stricti debiti ad exhibendum Deo cultum & honorem ipsi debitum, & infinitati maiestatis ejus æqualem, sed propter insufficienciam & impotentiam quæ est in homine puro, ad talem cultum & honorem reddendum.

Dico secundo: Nulla pura creatura potest condignè satisfacere pro culpa mortali, etiam aliena. Est contra Vegam lib. 3. in Trid. cap. 5. & Suar. hic disp. 4. sect. 7. pro illa plures refutatio, quos Vazquez ad oppositam trahit sententiam. Pro hac etiam sententia solet citari Dominicus Soto in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 4. & dist. 19. quæst. 1. art. 2. Sed ab illa ipsum vendicat Cippulus hic dub. 5. asserens ijs locis oppositum docere.

Hanc conclusionem probat Vazquez ubi supra cap. 5. quia omnis satisfactio puræ creaturæ debet fundari in gratia adoptionis, nullam enim perfectionem gratiam pura creatura habere potest: Atqui gratia adoptionis, quantumcunque perfecta, condignam satisfactionem pro peccato alterius fundare nequit; nam talis gratia esset ejusdem rationis cum gratia quam modo justii habent; gratia autem quæ nunc est in justis, non ordinatur ad merendum alteri primam gratiam, aut remissionem peccati; cum solum ex natura sua ordinetur ad perficiendum proprium subiectum, non verò extraneum: Ergo &c.

Sed hæc ratio non urget: quia Adversarij facile respondere possent, quod licet gratia adoptionis non fundet meritum respectu gratiæ alterius, vel condignam satisfactionem pro peccato illius, hoc tamen non oritur ex defectu alicujus perfectionis intrinsecæ ad hoc requisitæ, sed duntaxat ex defectu promissionis, pacti, & ordinationis Dei, qui ad illos effectus gratiam adoptionis ordinare noluit, sed duntaxat ad perficiendum subiectum in quo est: unde si Deus aliquem justum constitueret caput aliorum hominum, posset aliis de condigno mereri, ut multi probabiliter sentiunt, & videtur insinuare D. Thomas 1. p. quæst. 64. art. 4. ubi docet Christum potuisse alicui puro homini communicare tantam gratiæ plenitudinem, ut ejus meritum operaretur ad Sacramentorum effectus, & ut Sacramentorum effectus, sine ritu Sacramentorum conferre posset. Hac ergo ratione Vazquezij, ut insufficienti, prætermisâ.

Probatur primò conclusio ex SS. Patribus, qui peccati mortalis gravitatem eò usque extolunt, ut affirmant non potuisse nisi personam aliquam divinam pro eo satisfacere. Sic Ambro-

fius in cap. 9. ad Hebræos, dicens: *Tantum fuit peccatum nostrum, ut salvari non possemus aliquando, nisi inigenitus Filius Dei moreretur pro nobis.* Leo Papa serm. 1. de Nativit. *Nisi esset verus Deus, non afferret remedium, & nisi esset homo verus, non praberet exemplum.* Augustinus in Enchirid. cap. 8. *Neque per ipsum liberaremur unum mediatorem Dei & hominum, Christum Jesum, nisi esset & Deus.* Cyrillus Alexand. lib. de fide ad Reginas: *Pretium pro universorum peccatis, nequaquam sat magnum fuisset, si purus homo tantum exstiteret.* Basilus in illud Psalmi 48. *Frater non redimit, redimet homo? Non* (inquit) *homo nudus, sed homo Deus Jesus Christus, qui solus pro nobis omnibus propitiationem dare potest.* Denique D. Thomas in 1. ad Annibald. dist. 20. art. 3. *Non potuit genus humanum aliter redimi, nisi per incarnationem & passionem alicujus persone divine.* Quod magis explicat in 3. sent. dist. 20. quest. 1. art. 4. dicens: *Ex parte Dei fuit alius modus possibilis nostre liberationis, quia ejus potentia limitata non est, quem si elegisset, convenientissimus fuisset; non tamen habuisset rationem redemptionis, sed liberationis tantum, quia liberatio non fuisset facta per solutionem pretij: Ergo juxta doctrinam D. Thomæ, & aliorum SS. Patrum, purus homo non potest Deo satisfacere ad æqualitatem pro peccatis aliorum, sed ad talem satisfactionem exhibendam, requiritur necessarii homo Deus, seu persona divina, in natura creata subsistens.*

14. Probat secundò conclusio ratione desumptà ex infinitate offensæ Deo irrogatæ, & finitate satisfactionis cujuslibet puræ creaturæ, quam pro præcedenti conclusionem adduximus: sicut enim hæc ratio probat quod non possit quis satisfacere ad æqualitatem pro peccato mortali proprio; ita etiam & quod satisfacere nequeat pro peccatis mortalibus aliorum. Unde D. Thomas quotiescumque de hac materia tractat, semper hanc rationem adducit, ut patet in 3. sent. dist. 20. quest. 1. art. 2. ubi sic discursit. *Ad hoc ut satisfactio esset condigna, oportebat quod haberet virtutem infinitam: quia peccatum pro quo fiebat satisfactio, habebat infinitatem quandam ex tribus. Primò ex infinitate majestatis divine, in quantum offensæ fuerat per contemptum inobedientiæ; quanto enim major est in quem peccatur, tantò est gravior culpa. Secundo ex bono quod per peccatum auferebatur, quod est infinitum, scilicet ipse Deus, cujus participatione sunt homines beati. Tertiò ex ipsa natura quæ corrupta erat, quæ quidem infinitatem quandam habet, in quantum in ea possunt supposita in infinitum multiplicari: actio autem puræ creaturæ non potest habere infinitam efficaciam, & ideo nulla pura creatura poterat sufficienter satisfactionem facere. Id non minus clarè expressit hic art. 2. ad 2. dicens: *Peccatum contra Deum commissum, quandam infinitatem habet ex infinitate divine majestatis; tantò enim offensæ est gravior, quanto major est ille in quem delinquitur; unde oportuit ad condignam satisfactionem, ut actus satisfaciens haberet efficaciam infinitam, utpote Dei & hominis existens. Ubi particula, *Quandam*, addit ad significandum, illam infinitatem malitiæ peccati esse tantum moralem, non physicam, non verò ad negandum infinitatem simpliciter: alioquin malè inde inferret D. Thomas, opus esse satisfactione simpliciter infinità Christi Dei & hominis. Unde aliis in locis idem S. Doctor usurpat vocem, *infinitum*, sine addito diminuentem, ut 1. 2. quest. 87. art. 4. ubi ait: *Pena***

Tom. IV.

A *proportionatur peccato: in peccato autem duo sunt, quorum unum est aversio ab incommutabili bono, quod est infinitum; unde ex hac parte peccatum est infinitum.*

§. II.

Solvuntur objectiones.

O Bicies primò contra primam conclusionem. Reddens personæ offensæ totum quod abstulit per offensam, perfectà æqualitate satisfacit, ut constat in illo qui centum abstulit, & centum reddit: At eliciens actum charitatis, reddit Deo totum quod illi abstulerat per peccatum; Ergo pro illo perfectà æqualitate ei satisfacit. Major videtur manifesta, Minor probatur. Homo per peccatum mortale abstulit à Deo rationem ultimi finis, solum quoad affectum: At eliciens actum charitatis, reddit Deo, quantum ad affectum, rationem ultimi finis: Ergo illi reddit totum quod abstulerat per peccatum mortale.

Respondeo distinguendo Majorem: Reddens personæ offensæ totum quod abstulit per offensam, perfectà æqualitate satisfacit: si reddat totum quod abstulit, actu adæquante in valore gravitatis offensæ, concedo Majorem. Actum non adæquante, nego Minorem. Similiter distinguo Minorem: eliciens actum charitatis, reddit Deo totum quod illi abstulerat per peccatum, actu non adæquante in valore gravitatis offensæ, concedo Minorem: actu illam adæquante, nego Minorem, & Consequentiam.

Explicatur solutio: Duplex datur satisfactio, una pro re ablata, quæ vocatur restitutio; altera pro injuria illata, quæ dicitur propriè satisfactio: ad illam sufficit restitutio æquivalentis; ad hanc verò requiritur æqualitas valoris obsequij, cum gravitate injuriæ: unde si plebeius aliquid à Rege auferret per rapinam, & æquivalens restitueret, satisfaceret quidem pro re ablata, non tamen pro injuria illi irrogata, quantumcunque se Regi subiceret, eò quòd illius humiliatio in ratione satisfactionis, non adæquaret injuriæ gravitatem. Quia ergo actus charitatis, in ratione satisfactionis & obsequij, non est æqualis in valore cum gravitate offensæ Deo per peccatum mortale irrogatæ; nam ista in genere moris est infinita simpliciter, ille verò habet valorem & bonitatem infinitam tantum objective, & secundum quid, ut in prima probationis conclusionis diximus; hinc fit, quod licet actus charitatis affectivè reddat Deo totum quod peccator affectivè illi abstulit per peccatum, non potest tamen dici sufficiens satisfactio, sed duntaxat sufficiens restitutio.

Obicies secundò: Si purus homo non posset pro peccato mortali proprio condignè satisfacere, maxime quia peccatum mortale est offensæ Dei gravissima, & infinitæ malitiæ & gravitatis, quam satisfactio puræ creaturæ adæquare nequit: At hæc ratio non convincit de omni peccato mortali: Ergo saltem pro aliquo peccato mortali poterit pura creatura condignè satisfacere. Major patet ex suprà dictis, Minor probatur. Possibile est peccatum mortale commissum cum ignorantia invincibili quod Deus offendantur per illud: Sed tale peccatum infinite gravitatis non est, cum non sit offensæ Dei, ad quam requiritur quod voluntariè Deo irrogetur, subindeque quod homo cognoscat se Deum per talem actionem offendere: Ergo ratio nostram conclusionem probans, non convincit puram creaturam pro nullo peccato mortali posse condignè satisfacere.

Ggg iij

19. Respondeo, concessâ Majori, negando Minorem, ad cuius probationem, in primis dico casum esse impossibilem: Tum quia repugnat dari ignorantiam invincibilem illius circumstantiæ in eo qui habet usum rationis sufficientem ad bene vel male operandum; nam sicut ille non potest ignorare invincibiliter quod non sit à se, sed ab aliquo alio superiori, ita nec quod debeat operari propter aliquod summum bonum, & non propter aliquod bonum particulare, subindeque quod operando propter bonum illud particulare, non solum male operetur, sed etiam inferat injuriam ipsi summo bono. Tum etiam, quia cum omnis peccans mortaliter, Deum postponat creaturæ, & creaturam præferat Deo, ut in Tractatu de peccatis fusè declaravimus, implicat quod aliquis peccet mortaliter, & tamen ignoret invincibiliter quod Deus tali peccato graviter offendatur. Sed quidquid sit de illa hypothesi.

Disp. 9.
art. 2.

Respondeo secundo, pro tali peccato, nec condignam nec congruam posse satisfactionem exhiberi, quia omnis satisfactio propriè dicta respicit offensam; unde cum peccatum in suppositione facta commissum, non sit Dei offensam, materia satisfactionis non est, & pro illo satisfieri nullatenus potest.

20. Obijcies tertio contra secundam conclusionem: Satisfactio puri hominis pro peccato mortali proprio, ex eo deficit à ratione condignæ satisfactionis, quia non est à subiecto iustificato per gratiam, ideòque ab illo non potest condignitatem accipere: At satisfactio unius hominis pro alio, est à subiecto grato & dignificato per gratiam: Ergo potest esse condigna pro peccato mortali alieno.

21. Respondeo distinguendo Majorem: ly *ex eo* dicente causam sufficientem, concedo Majorem. Dicente causam unicam & necessariam negationis æqualitatis, in satisfaciente, pro culpa mortali propria, nego Majorem; & concessâ Minori, nego Consequentiam. Licet enim ad deficientium à ratione condignæ satisfactionis, sit sufficiens causa defectus gratiæ in subiecto satisfaciente pro suo peccato mortali, non tamen est causa unica & necessaria: nam licet supponatur status gratiæ in subiecto satisfaciente, quia tamen dignitas & valor gratiæ, non adæquat gravitatem offensionis mortalis, extat sufficiens ratio, ut homini per gratiam dignificato, negemus vires ad condignè satisfaciendum pro culpa mortali aliena.

22. Obijcies quartò: Meritum condignum gratiæ remittentis peccatum, est condigna satisfactio pro illo: Sed pura creatura potest, de potentia Dei absoluta, constitui aliorum caput in ordine gratiæ, illisque condignè mereri gratiam iustificantem & à peccato mundantem: Ergo & condignè pro peccatis aliorum satisfacere. Minorem docuimus in Tractatu de merito, eamque docent plures ex nostris Thomistis, præsertim Aravius 1. 2. quæst. 114. art. 6. Marcus à Serra circa eundem articulum, & Joannes à S. Thoma ibidem disp. 31. art. 2. & in præfenti, disp. 1. art. 2. in solut. ad 6. Major autem, in qua est difficultas, probatur. Christus non aliâ ratione, nec aliter satisfecit pro peccatis nostris, quàm nobis promerendo gratiam iustificantem & peccata remittentem: Ergo meritum condignum gratiæ remittentis peccatum, est condigna satisfactio pro illo.

Disp. 2.
art. 7.
concl. 3.

Confirmatur: Satisfacere condignè, est debitum ex offensa contractum extinguere: Sed purus homo qui mereretur condignè aliis gratiam remissivam peccati, debitum ex offensa contractum

A extingueret: Ergo condignè pro illa satisfaceret. Respondeo ad objectionem, negando Majorem, ad cuius primam probationem, distinguo Antecedens: Christus non aliâ ratione, nec aliter satisfecit pro peccatis nostris, quàm nobis merendo gratiam remissivam peccati: Per obsequia adæquantia, imò excedentia gravitatem offensionis, concedo Antecedens. Per opera inferioris valoris ad gravitatem offensionis, nego Antecedens, & Consequentiam: Nam opera condignè meritoria gratiæ remissivæ culpæ mortalis, a puro homine elicita, non sunt æqualis valoris cum gravitate offensionis, & ideò non sunt satisfactoria ad æqualitatem. Unde

B Ad confirmationem, distinguo Majorem: Satisfacere condignè, est debitum ex offensa contractum extinguere, ratione valoris adæquantis gravitatem injuriæ, concedo Majorem: ratione operationis meritoria terminum cum offensa repugnantis, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Si purus homo de condigno mereretur aliis gratiam remissivam peccati, debitum ex offensa contractum extingueret, ratione valoris æquantis gravitatem offensionis, nego Minorem. Meritoris causandum terminum, cum peccato mortali repugnantem primariò sub ratione malitiæ, & secundariò sub ratione offensionis, concedo Minorem, & nego Cōsequentiam. Ita egregiè illustrius Episcopus Oxoniensis tomo 1. in 3. p. disp. 2. §. 9. ubi legendus est.

§. III.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

EX dictis inferes primò, hominem justum, ut membrum Christi non posse condignè satisfacere pro culpa mortali propria, vel aliena: Nam hominis iusti satisfactio, ex eo quod ab illo, quatenus est membrum Christi procedit, valorem infinitum non habet, sicut nec membrum ipsum per Verbum infinite sanctificatur, aut formā aliquā infinitā afficitur: Ergo satisfactio hominis iusti, etiam ut est membrum Christi, manet inferior offensionis, & per consequens condigna satisfactio pro illa non est.

D Inferes secundo, hominem purum existentem in gratia, posse de condigno satisfacere pro peccato veniali proprio vel alieno. Nam ideò pro suo peccato mortali proprio vel alieno condignè satisfacere nequit, quia tale peccatum infinitum est in ratione offensionis: At peccatum veniale infinitæ gravitatis non est, sed levis offensa, cum peccans venialiter non postponat Deum creature, nec amicitiam ejus contemnat, sicut facit ille qui peccat mortaliter: Ergo purus homo potest pro peccato veniali, proprio, vel alieno, de condigno satisfacere.

E Inferes tertio, qualiter sit necessaria Incarnatio: non enim est necessaria absolute, cum sit opus ad extra, & opera Dei ad extra libera sint, & non necessaria Deo. Nec suppositione universi, quia nullum cum universo condito necessariam habet connexionem. Nec fuit necessaria simpliciter ad reparandum hominem à peccato, cum Deus aliis modis potuisset hominem reparare, vel illi condonando injuriam per peccatum irrogatam, vel acceptando satisfactionem ejus inæqualem & imperfectam. Non fuit etiam necessaria ad condignè satisfaciendum pro peccato veniali, cum purus homo, ut diximus, pro illo condignam satisfactionem exhibere possit. Fuit ergo necessaria Incarnatio ad condignè satisfacere

DE NECESSITATE INCARNATIONIS. 423

ciendum pro peccato generis humani, ad quod ratione gravitatis infinitæ offensæ in tali peccato contentæ, nulla creatura est sufficiens.

ARTICULVS II.

An satisfactio Christi fuerit de se sufficiens, & superabundans, pro omnium hominum peccatis?

S. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

Examinatâ articulo præcedenti insufficientiâ creaturæ ad satisfaciendum de condigno pro peccato suo & alieno mortali, ob infinitam gravitatem offensæ, ex quo Incarnationis necessitatem ad prædictum finem intulimus; explicanda restat sufficientia, seu condignitas satisfactionis Christi, & investigandum, an illa fuerit sufficiens, condigna, & superabundans ex se, & ex proprio valore intrinseco: Scotus enim, & ejus Discipuli, licet fateantur Christi satisfactionem fuisse sufficientem, imò & superabundantem, pro omnium hominum peccatis, existimant tamen id non habuisse ex se, & ex natura sua, seu ex suo intrinseco valore, sed solum ex acceptatione Dei, qui tali satisfactione fuit contentus. Oppositum docent alij Theologi, tam domestici, quam extranei, cum quibus

Dico primò: Christi satisfactio, ex sua intrinseca dignitate & valore, & non ex sola acceptatione, seu extrinseco favore Dei, fuit condigna & æquivalens pro omnibus peccatis generis humani.

27. Probatur primò ex Apostolo ad Roman. 5. *Non sicut delictum, ita & donum: si enim unus delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei & donum in gratia unius hominis Jesu Christi, in plures abundavit.* Quibus verbis & sequentibus videtur Paulus comparare satisfactionem cum peccato Adami, & asserere, quod sicut Adæ peccatum vim habuit ad perdendum totum genus humanum, multo magis satisfactio Christi vim habuit ad illud restaurandum: Atque peccatum Adæ vim illam habuit sufficientem & condignam ex propria malitia, & non ex sola Dei acceptatione & constitutione extrinseca, quæ tantum fuit conditio sine qua non, quatenus Adam non nocuisset posteris suo peccato, nisi à Deo caput morale omnium constitutus fuisset: Ergo similiter satisfactio Christi fuit ex proprio valore sufficiens ad redimendum genus humanum, quamvis de facto non redemisset, nisi in eum finem ejus satisfactio acceptata fuisset à Deo, veluti capitis & mediatoris hominum.

28. Confirmatur ex eodem Apostolo ad Hebræos 10. dicente: *Impossibile est sanguine taurorum & hircorum auferri peccata, ideo ingrediens mundum dicit, hostiam & oblationem noluiisti, corpus autem aprastioni. Quo in loco collationem facit Apostolus inter sacrificia veteris legis, & sacrificium crucis, seu Christi, & asserit illa non fuisse sufficientia ad delenda peccata, sicut sacrificium crucis: At si tantum ex Dei acceptatione Christi sacrificium habuerit valorem, ad condignè hominum peccata delenda, nulla esset vis hujus argumenti, cum æquè potuisset Deus acceptare illa sacrificia, sicut sacrificium Christi: Ergo &c. Unde Cyprianus serm. de ratione circumcisionis: *Tanta dignitatis (inquit) Redemptoris nostri illa una fuit oblatio, ut una ad tollendum**

A mundi peccata sufficeret. Et Clemens VI. in extravag. *Vnigenitus* de penitent. & remiss. affirmat unicam sanguinis Christi guttam, esse sufficientem satisfactionem pro omnibus peccatis humani generis, propter unionem humanitatis cum Verbo. Quibus locis, notandæ sunt illæ particulae, *Tanta dignitatis*, & illæ, *propter unionem humanitatis cum Verbo*, illis enim aperte declaratur, æqualitatem & sufficientiam satisfactionis Christi, sumi non ex acceptatione Dei extrinseca, sed ex dignitate & valore intrinseco, quem habuerunt ejus actiones & passionēs, ex unionem humanitatis ejus ad Verbum.

B Probatur secundo conclusio: Juxta Scripturam & SS. Patres, necessarium fuit Verbum Divinum incarnari, ut Christus offerret Deo pro peccatis hominum satisfactionem æqualem & condignam, quæ à puro homine exhiberi non poterat, ut articulo præcedenti ostendimus: At si Christi satisfactio sit solum condigna & sufficiens ex gratuita Dei acceptatione, non verò ex proprio & intrinseco valore, Incarnatio Verbi Divini non fuisset necessaria ad exhibendam Deo perfectam & condignam satisfactionem: quemadmodum enim Deus gratiæ acceptavit satisfactionem Christi, quamvis (ut docent Scotus & ejus Discipuli) suâ naturâ, & ex proprio & intrinseco valore insufficientem; ita pariter potuisset satisfactionem puri hominis acceptare, quamvis ab intrinseco condigna & æqualis non esset, unde tam benè purus homo potuisset Deo satisfacere ad æqualitatem pro toto genere humano, nec exigeretur unus mediator Dei & hominum Christus Jesus, si satisfactio illius non fuisset condigna & sufficiens ex proprio & intrinseco valore, sed ex divina tantum acceptatione & benignitate.

C Tertiò suadet conclusio ratione fundamentali. Illa satisfactio est ab intrinseco condigna, cujus valor in morali æstimatione adæquat gravitatem injuriæ: At valor satisfactionis Christi, ex se & ab intrinseco adæquat gravitatem offensæ Deo irrogatæ: Ergo de se & ab intrinseco sufficiens & condigna est. Major patet, Minor probatur. Gravitatis offensæ pensatur ex eo quod contra Deum est: Sed satisfactio Christi, satisfactio Dei est: Ergo ad minus adæquat gravitatem offensæ.

D Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Non minus est potens dignitas personæ satisfaciētis, ad influendum valorem moralem in actū satisfactorium, quam dignitas personæ offensæ ad influendam gravitatem & malitiam moralem in offensam ipsi irrogatam: Ergo cum satisfactio Christi, sit satisfactio personæ divinæ, illius valor ad minus adæquat, ratione sui & ab intrinseco, gravitatem offensæ divinæ.

E Dico secundo: Satisfactio Christi non solum ex se & ex natura sua ac intrinseco valore, fuit sufficiens pro peccato humani generis, sed etiam superabundans & excedens. Ita docent communiter SS. Patres: Augustinus enim serm. 114. de tempore, qui in appendicem rejectus est, hæc scribit: *Indubitanter credamus quod totum mundum redemit, qui plus dedit quam totus mundus valeret. Meritum enim redemptæ mercedis, dignitas insignis prety supergressa est. Inter redemptum & redimentem dispensatio fuit, compensatio non fuit.* Leo Papa serm. 12. de passione Domini, effuso sanguine Christi, *Validius (ait) factum fuisse donum libertatis, quam debitum servitutis.* Ex serm. 1. de Ascensione, *Ampliora nos adeptos per ineffabilem Christi gratiam, quam per diaboli amiseramus invidiam.* Demum Petrus Cluniacensis eo